

Список використаних джерел:

1. Аристотель. Сочинения в 4-х томах. – М., 1975. – Т.1. – 349 с.
2. Економічна енциклопедія: у 3 т. – Т. 3 / за ред. С. М. Мочерного. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
3. Гавва В.Н. Оценка потенциала предприятия и отрасли. – Харьков: Нац. аэрокосм. ун-т «Харьк. авиац. ин-т», 2004. – 287 с.
4. Осадник В. Значение интеграции рыночного и ресурсного подходов для стратегического управления предприятием // Проблемы теории и практики управления.-2011.-№4.-с. 80-86
5. Мамонов К. А. Економічний потенціал: теоретичні аспекти та лінія трансформації / К. А. Мамонов, О.І. Угоднікова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2009. – № 26. – С 198 – 202.

Олександра Коковіхіна, к.е.н., доцент

Дмитро Бойко, к.е.н., доцент

Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків

**СУЧАСНИЙ СТАН БОРГОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
ТА НАПРЯМИ ЇЇ ЗМІЦНЕННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

На сучасному етапі розвитку економіка України перебуває в кризовому стані та характеризується недостатнім рівнем економічної безпеки. Важливою частиною економічної безпеки є фінансова безпека, зокрема такий її складник, як боргова безпека держави. Виявом порушення боргової безпеки є зростання до загрозливих параметрів боргового навантаження, надмірне залучення коштів та нерациональне їх використання.

Розглянувши підходи вітчизняних авторів до проблеми формування державного боргу, слід зазначити, що більшість вчених розглядають бюджетний дефіцит в якості основної причини формування державного боргу [1-6]. Передумови ж виникнення бюджетного дефіциту - різні.

На сучасному етапі розвитку економіки формування державного боргу також значною мірою зумовлено глобальними фінансовими дисбалансами, які обмежують доступ до ресурсів і можуть спричинити глобальну кризу платежів, швидким розвитком ринку позикових капіталів й формуванням стійких кредитно-боргових взаємозв'язків між різними країнами світу.

З 2000 по 2016 рік обсяг державного боргу збільшився в 25 разів. Великий обсяг державного боргу, та його постійне зростання свідчать про неефективну боргову політику і зростання боргової небезпеки для країни. Загальна заборгованість із 2011 р. виросла майже в чотири рази.

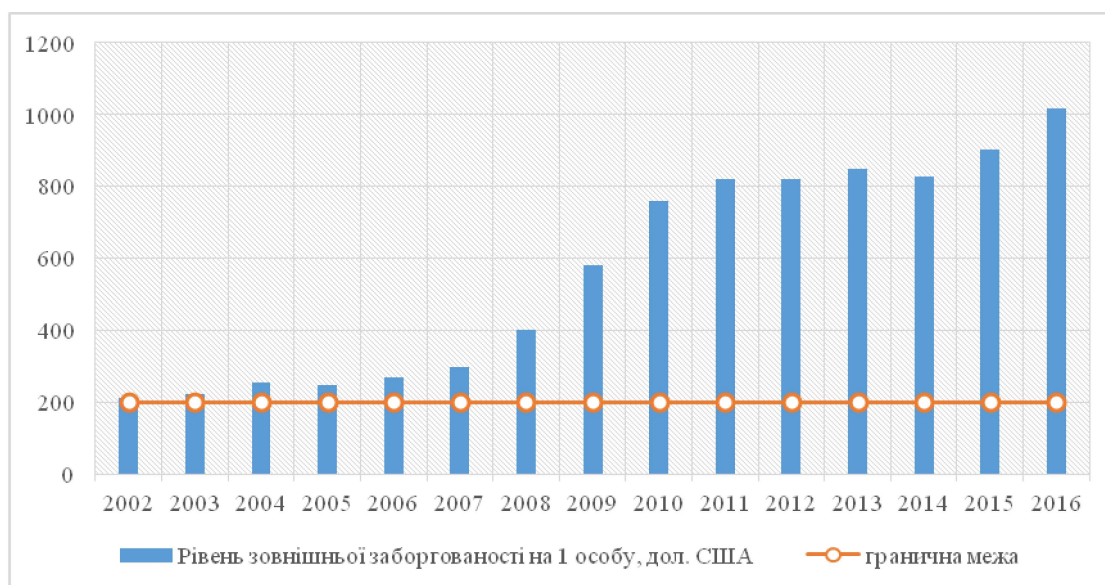
Зростання державного боргу України протягом 2012–2016 рр. різко збільшилось за чотирма основними складовими. Причому, державний та гарантований державою борг України за останні 5 років в млрд дол. США дещо відрізняється динамікою від боргу у гривні.

Загрозливою тенденцією останніх років стало суттєве збільшення частки державного та гарантованого державою боргу України, номінованого в іноземній валюті. Така тенденція зумовлює зростання валютних витрат уряду з обслуговування боргових зобов'язань, а для українських фінансових ринків посилює загрозу

скорочення валютної пропозиції та подальшої девальвації гривні, недовіру до національної грошової одиниці.

Протягом 2012–2016 років відбулось значне зростання вартості обслуговування державного боргу. Відсутність дешевих ресурсів на фінансових, змушувала державу брати дорогі кредити для фінансування бюджетного дефіциту. Тому український державний борг є «дорогим» в обслуговуванні.

Останнім часом боргова політика України характеризується значним зростанням заборгованості країни, як внутрішньої, так і зовнішньої. Значне її зростання може призвести до загрози борговій безпеці та фінансовій стійкості, а також до загрози економічній безпеці і суверенітету держави в цілому, тому дослідження й оцінка основних показників боргової безпеки країни є дуже актуальними. Майже всі індикатори боргової безпеки значно перевищують допустимі межі. Чого лише вартує значення такого показника як «рівень зовнішньої заборгованості на 1 особу» (рис. 1).

Рис.1 Динаміка рівня зовнішньої заборгованості на одну особу

При нормативному значенні 200 доларів даний показник у 2016 році склав 1016 доларів США. А з 2002 року він збільшився майже в 5 разів.

Однією з основних причин такого критичного стану показників є економічна криза та нестабільна політична ситуація в країні, яка негативно впливає на всі складники економічної безпеки. Низькі темпи економічного зростання та їх невідповідність потребам країни призводять до збільшення державного боргу, через необхідність додаткових коштів та дефіцит бюджету.

Крім того, швидке зростання обсягів державного боргу відносно ВВП; збільшення зовнішньої заборгованості в структурі державного боргу та слабкий розвиток внутрішнього ринку державних цінних паперів свідчать про недосконалість системи управління державним боргом.

Вдосконалення управління державним боргом України повинне відбуватися з урахуванням таких складових, як:

1. Ухвалення Закону України «Про державний борг» і інструкцій щодо механізму, принципів його формування і управління, що сприятиме зростанню ефективності реалізації фінансової політики держави [7].

3. Переорієнтація державної боргової політики на фінансування розвитку експортних та високотехнологічних галузей національної економіки [8].

4. Сприяння розвитку ринку державних цінних паперів;

5. При виборі боргового джерела, надання пріоритету внутрішнім запозиченням.

6. Розробка і впровадження системи показників оцінки ефективності позикової і боргової політики.

Державний борг прямо чи опосередковано впливає не лише на фінансову а й на національну безпеку країни. А тому впровадження ефективної стратегії управління боргом на рівні держави створить необхідні умови для оптимізації боргового навантаження як на бюджет та і на кожного з нас.

Список використаних джерел:

1. Юрій, С. І. Управління зростанням на основі боргу і Україна / С. І. Юрій // Журнал європейської економіки – березень 2007 – Том 6 (№1) – С. 6–27.
2. Федосов, В. М. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: моногр. / В. Федосов, В. Опарін, С. Львовчкін // За наук. ред. В. Федосова. К.: КНЕУ, 2002. – 432 с.
3. Лютий, І. О. Теоретико–методологічні засади бюджетної політики держави / І. О. Лютий // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 13 – 19.
4. Дудченко, В. Сучасний стан та структура державного боргу країн Європи / В. Дудченко Економічний аналіз. – 2012. – Вип. 11, ч. 1. – С. 98–103.
5. Жулин, О. В. Управління державним боргом з метою максимізації суспільного добробуту / О. В. Жулин // Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія. – 2012. – Вип. 9. – С. 319–322.
6. Царук, О. В. Оцінка боргового фінансування дефіциту державного бюджету України / О. В. Царук // Фінанси України. – 2010. – № 4. – С. 98–101.
7. Дорошенко, Г. О. Пріоритетні напрями удосконалення політики управління державним боргом / Г. О. Дорошенко // Вісник харківського національного університету імені В. Н. Каразіна - №90, – 2016– С. 35-43
8. Новосьолова, О.С. Генеза державного боргу України та вітчизняні тенденції боргової політики / О.С Новосьолова// Науковий вісник Ужгородського університету –2014 – № 2 (43) . – С. 143–147

Ганна Костьов'ят, аспірантка

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород

Науковий керівник: Сержанов В.В., к.е.н., доцент

ПРОЕКЦІЯ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасний етап економічного розвитку характеризується процесами глобалізації, крізь призму яких має розглядатися трансформація будь-якої національної економічної системи, яка є складовою світової економіки, елементом її структури і, відтак, зазнає на собі її вплив.

Управління соціально-економічним розвитком та шляхи досягнення стабільності в сучасному соціумі вимагають переходу від невизначеності та нестійкості до координації економічної політики. Це обумовлює актуальність аналізу сучасного стану трансформаційної економіки та вдосконалення управлінських процесів.

Останнім часом значна частина наукових та науково-практичних публікацій стосуються питання аналізу турбулентного впливу оточуючого середовища на розвиток сучасних соціально-економічних систем в цілому [3].

Складність економічної системи полягає у тому, що зміна структури, зв'язків та поведінки довільного економічного суб'єкта впливає на решту економічних